

VAJDA RÓZA

Önszerveződés, ösztönzés, intézményesülés: A roma civil társadalom sorsa Magyarországon

A roma kisebbség gyenge érdekérvényesítő képessége nem tulajdonítható egyszerűen a roma lakosság romló életfeltételeinek és még kevésbé a roma kultúra mint olyan feltételezett sajátosságainak, amelyek gátolnák a demokratikus rendszerekbe történő beilleszkedést és a politikai részvételt. A válaszok inkább a politikai jogokat és azok gyakorlásának lehetőségeit meghatározó többségi törvényalkotásban, intézményrendszerekben, politikai folyamatokban keresendők, miközben nyilván a roma kisebbség történeti, szociológiai jellemzői is befolyásolják a társadalmi erejüket.

A romák intézményesült képviselője szempontjából kiemelt jelentőséggel bír a félresikerült és sokat bírált kisebbségi önkormányzati rendszer, amelyet már létrejöttékor többen a roma civil szféra megbénításával vádoltak. Az azóta eltelt 25 év történései azt mutatják, hogy az 1980-as évektől megjelenő, a kulturális tevékenységeiken keresztül is politizáló, a romák jogegyenlőségéért, önazonosságáért kiálló autonóm kezdeményezések, majd az országos szintű politikai érdekérvényesítésre törekvő szervezetek ideje lejárt. Az újabbak átfogó politikai célok helyett limitált szakpolitikai feladatokra fókuszálnak, az aktivizmus kampányszerű megnyilvánulásokra terelődött vagy kevés kivétellel más (helyi, regionális, nemzetközi) szintekre helyeződött át, a romákhoz köthető civil szerveződések leginkább az elérhető források lehívására rendezkedtek be és jellemzően a kulturális reprezentáció témájával foglalkoznak vagy szolgáltató jelleggel bírnak.

Az előadás roma értelmiségiekkel, politikusokkal, valamint a területen működő civil szervezetek képviselőivel és szakértőkkel készült interjúk és beszélgetések alapján a roma önszerveződések útjait térképezi fel, és eltérő, ellentétes álláspontok megjelenítésével arra keresi a választ, visszatekintve milyennek látszanak a civil aktivizmus lehetőségei, és mennyire lettek ezek kiaknázva. A teljes képet nézve az a kérdés is felmerül: vajon megelőlegezi-e a roma civil szféra sorsa azt, ami az elmúlt években a teljes magyar civil társadalommal történt?